

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK — Contich

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat deze uitgave reeds aan Nr 325 is en veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden, bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Zichier eenige van de laatste titels:

300. 't Portiertje van Roesclare — 301. De Kleine Tooneel-
speelster. — 302. Angstige Dagen. — 303. Antwerpen in
Brand. — 304. De Bannelingen. — 305. In het wilde Land. —
306. De Wonderbare Redding. — 307. Naar Congo. — 308.
De Vrienden der Slaven. — 309. Fiere Margriet van Leuven.
310. 't Avontuur van den Schilder. — 311. Het Boefje. —
312. Een onverwachte Reis. — 313. De Geheimzinnige Tee-
kens. — 314. De Spanjaarden te Gheel. — 315. Zwarte Jan.
— 316. De Heks van de Moeren. — 317. De Boschwachter
van Eikenhof. — 318. Het Juffertje van Parijs. — 319. De
Wolfjager van Turnhout. — 320. De Zeeroovers. — 321. Het
Gezin van den Visscher. — 322. De Wilde Cow-Boy. — 323.
Keizer Karel te Gent. — 324. De Spanjaarden te Mechelen.
— 325. Kerstmis in de Sneeuw.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baesrode.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

A. HANS

Nr. 327.

De Reis in den Nacht

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.

DE REIS IN DEN NACHT.

I.

Jan Wissink was vijftien jaar, maar hij leek er wel zeventien, zoo flink was hij gegroeid. Ook zijn zestienjarige zuster Hanna, leek al een groote meid. Beiden waren een goede steun voor hun ouders, die een kleine boerderij hadden in 't Oosten der Nederlandsche provincie Gelderland. Men noemt die streek nog den Achterhoek, al is het er nu welvarend, en liggen er nette dorpen en stadjes.

Maar tachtig jaar geleden heerschte er nog veel armoede. En ook de familie Wissink moest er hard zwoegen op den schraalen zandgrond om den kost te verdienen.

't Was een koude wintermorgen. En toen Jan zijn hoofd uit de bedstede stak, voelde hij 't al, dat 't flink gevoren had. 't Zou heerlijk zijn, om nog wat te blijven liggen, maar hij moest op tijd naar 't werk. Hij had vandaag karwei voor mevrouw Hakker. Zij was de eigenares van de

hoeve en haar pachters moesten nu en dan kosteloos voor haar werken. Dat was toen zoo 't algemeen gebruik.

Jan sliep boven den deel. Hij kleeedde zich en kлом naar beneden.

Hanna was al op en had vuur gemaakt.

't Was een eigenaardig huis. De groote keuken diende ook voer slaapvertrek. De bedsteden waren in den muur gemaakt. Een dunne leemen wand scheidde die keuken van den deel en den stal, waar de koe stond en allerlei landbouwvoortbrengselen waren geborgen.

— Goeden morgen, zei Hanna tot haar broer. Ge moet naar mevrouw, hé?

— Ja, om boomen te kappen... Ik heb er een hekel genoeg aan.

— Ze is lastig...

— Och, 't is dat alleen niet, wat me hindert. Maar dat ik daar zonder loon moet werken...

— We wonen op haar goed...

— Maar toch niet kosteloos, hé... Vader moet genoeg spartelen om de pacht bijeen te krijgen...

— 't Is zoo de gewoonte, hernam Hanna.

— Allemaal slechte gewoonten, percies of wij een soort slaven zijn.

Vader stak zijn hoofd tusschen de bedstede-gordijnen.

— Ja, jongen, ge hebt gelijk, zei hij. Het heeft mij ook altijd scheef gezeten. Als gij een ander bestaan kunt krijgen, moet ge 't voor mij niet laten. Maar wat?

Om nog een ambacht te leeren, was het voor Jan te laat. En och, ambachtslui waren ook af hankelijk, al was 't niet zoo erg als de boeren.

Jan ging zich buiten wasschen.

De dag kwam op... Alles zag wit van de vorst. De volgende week was 't Kerstmis.

— 'k Wou, dat 't avond was! bromde Jan.

Hij hield niet van mevrouw Haller. Van werken was hij niet vervaard. Maar van onrecht had hij een afkeer.

Jan ging ontbijten. Hanna sneed roggebrood en bakte een dikke spekpannekoek. Die rook lekker.

Toen Jan aan 't eten was, kwam buurman Bultink binnen.

— Goeden morgen, groette hij vriendelijk. Toch al' op? vervolgte hij tot Jan. Smakelijk.

— Dank u, buurman...

— Ik kom u eens wat vragen. Ik moet van nacht naar de Kerstmismarkt van Boort rijden, en mijn Geert is niet al te wel. Hij heeft een verkoudheid en 't is dus beter, dat hij thuis blijft. En nu wil ik u vragen, of gij mee kunt.

Vader Wissink stak weer zijn hoofd tusschen de bedstedegordijnen.

— Goeden morgen, buurman, zei hij.

— Goeden morgen! Ook al wakker?...

— Ja, al moet ik van den dokter wat langer onder de wol blijven.

— Gij hebt gelijk...

— Dus, ge zoudt Jan willen meenemen naar Boort? 't Is jammer, dat hij vandaag voor mevrouw Hakker moet werken.

— O, dat spijt mij!

— Maar dat geeft niet, zei Jan haastig. Om vier uur ben ik klaar. Hoe laat vertrekt ge, buurman?

— Om twaalf uur van nacht.

— Wel dan kan ik een paar uur slapen en ben ik weer frisch voor de reis.

— Ja, en in den morgen doet gij ook nog een dutje... Als uw vader 't goed vindt...

— Natuurlijk, zei Wissink. We helpen elkaar zooveel wij kunnen.

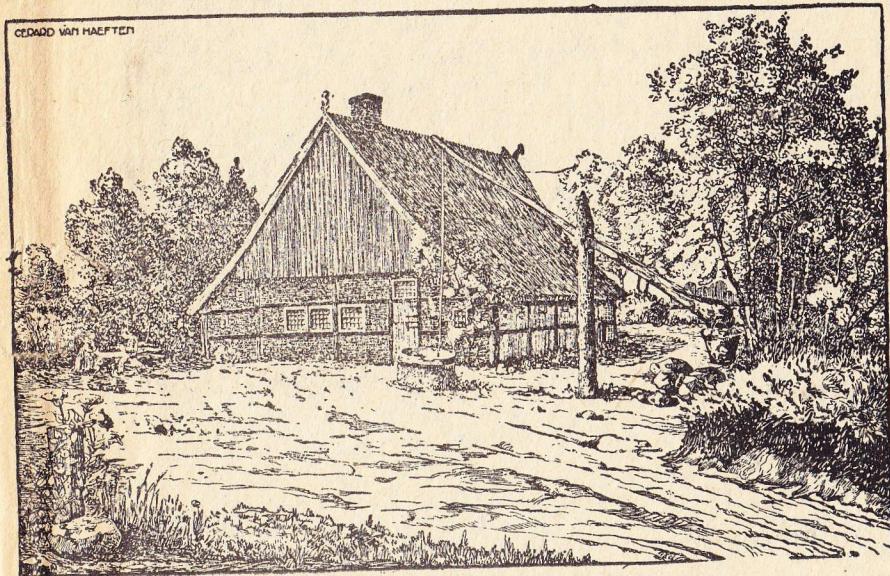
— Ik zal klaar zijn, hoor! verzekerde Jan.

— Dat is dan afgesproken. Ik heb vannacht gebakken. Wij zullen een goed vrachtje hebben. Ik houd wel niet veel van die winterjaarmarkten maar ik moet de winstjes grijpen, als ze te pakken zijn, zei Bultink.

Hij was bakker van peperkoeken, die hij op de

kermissen en jaarmarkten verkocht, tot heel ver in 't ronde. Maar hij boerde ook. En naar die kermissen en jaarmarkten reed hij met een wagen, door een flink paard getrokken.

Jan had wel zin in 't reisje en hij wist, boven-

dien, dat hij een extratje zou verdienen. In betere stemming vertrok hij naar zijn werk.

Mevrouw Hakker woonde een half uur verder in een groot huis, door een park omgeven. Jan stapte door en kwam aan de woning. Daar stond de tuinman met nog eenige pachters of pach-

terszonen. Ondanks het vroege uur was mevrouw Hakker, een dikke, gezette weduwe, al bij hen.

Jan trok eens aan zijn muts en mompelde een morgengroet.

— Ha, Wissink is weer de laatste, zei mevrouw Hakker met haar zwane stem.

Ze was niet als een rijke dame gekleed, en zag er eenvoudig uit. Maar dat was geen nederigheid.

— Ik woon ook 't verst, antwoordde Jan. En wij waren ontboden om acht uur. 't Is nog geen acht...

— Uw klok staat natuurlijk achter als gij hier moet komen. Ja, ja, dat weet ik wel...

Jan werd nijdig.

— Voor niets komen werken, is geen plezier, mevrouw, hernam hij.

— Hoor dien brutalen kerel eens aan! snauwde de eigenares.

— O, de anderen denken er ook zoo over, mevrouw, merkte Jan op.

— 't Is nu genoeg met uw onbeschoftheid. En als gij zoo voort doet, moet gij er maar niet op rekenen later boer op mijn goed te worden.

— Ja, Wissinks Jan heeft een grooten mond, zei de gluiperige tuinman.

— Maar ben ik nu op tijd of niet? vroeg Jan. Wat heb ik misdaan?

— Ja, gij zijt op tijd, stemde Gerrit Lams toe, een jonkman van twintig.

— O, begint gij ook, Gerrit? vroeg mevrouw Hakker.

— Recht is recht!

— Maakt dat gij allemaal in 't bosch komt! schreeuwde de zonderlinge dame.

— Ja, wij verleuteren den kostbaren tijd, zei de tuinman. Vooruit, jongens!

— Als een slavenbende! bromde Jan Wissink.

't Groepje volgde een laan naar 't bosch, waar dennen gekapt moesten worden.

Gerrit Lams bleef met Jan wat achterna. Hij haalde een brief te voorschijn en zei:

— Van mijn broer uit Amerika. Lees maar eens

En Jan las:

Lieve Gerrit,

Ik schrijf u, om u aan te zetten toch ook naar hier te komen. Wij hebben nu blokhuisen gebouwd en 't eerste land bewerkt. O, zooveel land ligt hier te wachten op vlijtige handen. Nu is het woest, maar toch zoo prachtig. Hier gevoel ik me waarlijk een vrij mensch, verlost van al dat gesjouw en

klein gedoe. Hier heb ik geen mevrouw Hakker naar de oogen te zien. Luitaards of suikerventjes moeten hier niet komen, maar ik weet, dat gij een stoere werker zijt. Overhaal Geesje om mee te gaan. Gij en zij hebben genoeg gespaard voor het reisgeld. Nu hebt gij de kans een zelfstandige boer te worden, een vrij mensch. Van anderen, die hier zijn, komt er ook familie. Sluit u bij hen aan. Aarzel niet meer, Gerrit.

En de schrijver vertelde nog 't een en ander van het land.

— En waarom vertrekt gij niet? Gij zijt een wees, laat niemand achter. In uw plaats zou ik me niet lang moeten bedenken, zei Jan Wissink. Ik moet het laten om vader en moeder, maar anders... Amerika zou me ook aantrekken.

— Als Geesje mee kon...

Gerrit Lams was met Geesje Ulfers verloofd, de dochter van een kleinen koopman, en die wilde van Amerika niet hooren.

— Kunt gij Ulfers niet ompraten? vroeg Jan.

— Dat geloof ik niet... En ik heb Geesje te lief om haar te verlaten, antwoordde Gerrit.

— Dat begrijp ik. Geef toch den moed niet op om Ulfers tot andere gedachten te brengen. Zou Geesje zelf willen mee gaan?

— O, ja, al zou het haar moeite kosten van haar ouders te scheiden. Maar ja, 't jonge volk vraagt naar meer vrijheid.

Jan en Gerrit waren wat achter geraakt.

— Zeg, denkt gij dat gij aan 't wandelen zijt! schreeuwde de tuinman.

Jan wuifde eens en bromde:

— Houd u maar kalm, kletskaus!

Ze kwamen aan een open ruimte in 't bosch.

— En nu werken, zei de tuinman.

Hij keek Jan Wissink aan.

— Jongen, laat ik u een raad geven, vervolgde hij.

— Daarvoor heb ik mijn vader, snauwde Jan.

— Maar die schijnt u weinig lessen te geven...

— Laat mijn vader nu met rust; hij heeft meer karakter dan gij en meer verstand ook!

— Gij vergeet dat ge op 't goed van mevrouw woont.

— Wel, neen, daar worden we dikwijls genoeg aan herinnerd. Mijn grootvader heeft voor mevrouw slechte heide in goed land veranderd. Die heide was van mevrouw en het land dus ook. En omdat wij door ons werk dat land gedurig beter maken, mogen wij aan mevrouw steeds meer pacht betalen. En wij zouden vergeten, dat we

op haar goed wonen? Zijt gij dan gek, baas Koenraad?

— Gij praat veel te veel voor zoo'n kwajongen! Luister nu eens naar mijn raad!

— Neen, ik ben hier gekomen om te werken, maar niet om naar uw geleuter te luisteren, hernam Jan.

— Goed, goed, ik zal het aan mevrouw zeggen.

— Ja, klikker, daar zijt gij een heele Piet in! treiterde Jan Wissink.

— 't Is nu genoeg, brutale kerel!

— Zeg dan, wat we moeten doen.

De anderen hadden wel schik in Jans tegenspraak, want niemand hield van den kruiperigen tuinman, die mevrouw Hakker naar de oogen keek. Maar buiten Gerrit, zwegen allen. Dat was 't voorzichtigste.

Baas Koenraad, zooals de tuinman heette, wees aan, welke boomen er gekapt moesten worden en weldra klonken door het bosch de doffe bijlslagen.

Een uur later kwam mevrouw eens kijken. Ze droeg een ouderwetsche soldatenjas, een doek over het hoofd en had een paar hooge laarzen aan.

— Net een manskerel, zei Jan tot Gerrit.

Mevrouw keek het werk na en gaf eenige be-

velen aan den tuinbaas. Tevereden monsterde ze de groep. Al die kloeke kerels werkten voor haar, zonder dat ze loon moest betalen. En dit beviel haar, want zij was gierig en aanbad het geld.

— Gij kondt wel twee maal zoo gauw kappen, zei ze tot Jan Wissink.

— Dan zou ik het niet vol houden, mevrouw.

— O, gij moet natuurlijk weer tegen spreken! Jan wierp nijdig zijn bijl neer.

— Mevrouw, ge wilt me zoeken, sprak hij. Kijk na, wat ik gekapt heb. Twee dennen meer dan Joos, een meer dan Hendrik. Evenveel als Gerrit... Dat bewijst, dat ge onrechtvaardig zijt tegen mij.

— Och, mevrouw, er is vandaag met dien jongen geen huis te houden. Hij heeft mij ook al uitgekafferd, sprak de tuinbaas.

— Dat liegt ge, Koenraad! snauwde Jan. Gij zoekt twist. En dat alles, omdat mevrouw mij verweet, dat ik te laat kwam, toen ik goed op tijd was.

Jan nam zijn bijl weer op.

— Dat is het beste wat gij kunt doen, hernam mevrouw. En ik zal eens met uw vader over u praten.

Door het bosch kwam een haveloos gekleede

man. Dadelijk trad mevrouw Hakker op hem toe.

— Wat hebt gij in mijn bosch te maken? vroeg ze.

— Is de weg niet vrij? Wel, ik dacht waarlijk dat er een boschwachter van den graaf voor me stond. En het is mevrouw. Van welk een lorenman hebt gij die soldatenjas gekocht? En dat lijken wel laarzen voor een olifant! spotte de man.

— Vent, om uw praatjes geef ik geen zier. Ik heb u laten verbieden nog in mijn bosschen te komen. Gisteravond zijn er strikken gevonden. Die zijn daar door u gezet. Tuinbaas, ga dadelijk naar den veldwachter, en zeg dat Toon, de strooper, in de buurt is.

— Wel, gij valsche heks, wilt gij een armen drommel in de kast helpen! schreeuwde Toon. Wij zullen eens zien, of dat gebeurt.

En hij verdween in 't bosch.

— Hij heeft vast en zeker heel wat op zijn geweten, zei Koenraad. Zoo vluchten! Ik zal maar eens gauw den veldwachter inlichten.

— Neen, gij moet hier blijven, hernam mevrouw. Anders luieren die kerels! Jan Wissink, gij zult de boodschap doen!

— Neen, mevrouw, daarvoor ben ik hier niet gekomen. Ik weet geen kwaad van dien man en

ik speel niet voor verklikker, antwoordde Jan belist.

— Leelijke dwarskop! Ik zeg dat ge gaat! raasde mevrouw.

— Neen, mevrouw, mijn karwei is hout te hakken, en dat wil ik doen, maar ik heb met Toon niets te maken.

— Goed, goed. Gij tart me, dom uilskuiken! Gij weet niet, dat ik u breken kan... Wacht! Gerit, ga gij!

— Neen, mevrouw, Jan heeft volkomen gelijk. Ik werk hier, omdat ik bij boer Oetink dien en voor hem kom. Maar naar den veldwachter gaan, is geen karwei.

— Wel, wat scheelt er u dan allemaal? Dat is revolutie! tierde mevrouw Hakker. Berend, loop gij naar den veldwachter, vervolgde ze tot een anderen pachter. Of weigert gij ook?

— Neen, mevrouw...

— Anders... zeg het dan maar. Ik zal den boel eens in orde brengen. Gij zijt de slechte geest, voer ze voort tot Jan. Gij deugt niet en u zal ik vinden... Wacht maar, dom kalf! 't Is allemaal hoogmoed. Wat verbeeldt gij u, kwâjongen? Mij tarten, de eigenares van de hoeve, waarin gij woont, en van nog veel andere boerderijen, van velden en bosschen! Berend, gij moet niet staan luisteren, maar uw lange beenen reppen, anders

is die strooper over de Duitsche grens, eer de veldwachter iets weet.

Berend snelde heen.

Jan klopte voort, alsof hij naar het gebulder van mevrouw niet meer luisteren wilde.

De dame draaide er nog wat rond, en zei toen tot Jan:

— Gij komt morgen ook werken.

— Neen, mevrouw, ik was maar een dag meer verschuldigd.

Men moest een bepaald aantal dagen per jaar gratis arbeiden.

— Kerel, zeg ik er bij, dat ik u niet betalen zal!

— Ik kan morgen niet... ik moet met buurman Bultink mee naar Boort, naar de Kerstmismarkt.

— O, dat zijn dan de menschen, die altijd klagen over kleine verdiensten! Ze loopen uren ver naar markten om centen te verteren.

— Ik ga er heen om te werken.

— Dus voor Bultink wilt gij wel werken, maar niet voor mij.

— Ik heb Bultink mijn woord gegeven, zei Jan.

— En ik wil dat gij morgen hier komt!

— Neen, mevrouw, dat kan niet. Bultink re kent op mij.

— En ik ben de eigenares der hoeve waar gij woont. Nu geen tegenspraak meer! Morgen zal ik zien, of gij er zijt! Ik wil door de pachterszonen gehoorzaamd worden!

Mevrouw praatte nog even met den tuinman en ging toen weg.

— Koenraad, morgen kom ik niet... ge weet het nu, sprak Jan Wissink.

— Wel, jongen, gij moet het weten, maar gij speelt al heel den morgen met vuur.

— Ik voel er niets van, want 't is hier koud en 't werken kan me nog niet door en door verwarmen.

— Mevrouw Hakker houdt ons voor haar vee, bromde Gerrit. Zij, die naar Amerika getrokken zijn, hebben meer verstand.

— Zooals uw broer! Is hij al rijk geworden, ginder? spotte de tuinbaas.

— Hij behoeft er toch geen standjes af te wachten van menschen, die hij fleemen moet zooals het met u gebeurt!

— Toe, werk voort! Dat is beter dan uw geklets!

— Gij lokt altijd twist uit, maar 't is waar, ik ben dom er op te antwoorden.

Berend kwam na een tijdje terug en zei, dat de veldwachter Toon zou opzoeken.

Een uur later kwam de veldwachter met een

jachtwaker. En ze hadden Toon, den strooper, geboeid tusschen hen in.

— Gij hebt het wild al, zei Koenraad, de tuinman.

— Ja, ja... Hij zal geen prettigen Kersttijd hebben.

— Maar bewijs eens, dat ik de strikken gezet heb, in het bosch van dat venijnige wijf? riep de strooper.

— Wel, jongen, gij hebt al meer op het geweten, om u al vast op te bergen en we zullen de rest onderzoeken, zei de jachtwaker.

De twee mannen leidden Toon naar het dorp.

II.

't Werd donker, toen Jan Wissink naar huis ging. Hij had nog eens aan den tuinbaas gezegd dat hij morgen niet kwam. Hij reed veel liever met Bultink mee. En hij besloot thuis maar niets te zeggen over al die ruzie. Dan piekerden vader en moeder er weer over en ze hadden al zorgen genoeg. Ze zeiden wel eens, dat Jan te vrij sprak.

— 't Is waar, ik zou voorzichtiger moeten zijn, maar ik kan dat onrecht niet verdragen, bromde de knaap bij zich zelf.

Hij hoorde een getromp, een lang gerekt, dat

de stilte verbrak. En weldra klonk dat geluid ook van andere kanten.

Jan wist wel wat het beteekende, 't Was 't blazen op den Midwintershoren, een uitgehouden elzentak, waarmee men in de week voor Kerstmis het groote, Heilige feest aankondigde. En om het geluid te versterken blies men meestal boven een put.

Hanna wachtte haar broer op met warm eten.

— Dat zal u smaken, zei ze.

— Ja, want 't is koud...

— En er dan vannacht nog op uit...

— O, in den wagen zitten we beschut.

— Kleed u maar goed warm, sprak moeder.

Vader, die gedorschen had, kwam nu ook bij het vuur.

— Veel gekapt? vroeg hij.

— O, ja, antwoordde Jan. Meer dan wij op een jaar verstoken zouden.

Hij vertelde hoe Toon gevangen was genomen.

— Maar ik wilde niet om den veldwachter gaan, zei hij.

— 't Ware ook een onaangename boodschap geweest, meende moeder. Zulke gevaarlijke kerels nemen dikwijls wraak.

— En ik wou geen verklikker zijn, hernam Jan.

— Mevrouw zal kwaad zijn. Och, jongen, ieder moet toch meewerken om zulke kerels onschadelijk te maken. Toon is niet alleen een strooper, maar ook een dief, sprak vader Wissink. Maar nu iets anders... Gij zoudt nog even naar 't dorp moeten met dezen brief. 't Is voor voer dat ik nog gaarne voor Kerstmis zou hebben.

— O, vader, ik zal eens vlug over en weer loopen. En dan doe ik een dutje. 't Is nog lang, eer buurman vertrekt.

Jan vertrok zoodra hij met eten klaar was. Hij ging een eind over bevroren akkers; dat kortte zijn weg. Hij kwam dicht langs « Esschenhorst » waar mevrouw Hakker woonde.

— Ze vertellen sprookjes van witte wijven, die rond spoken en de menschen kwaad doen. Maar zij daar is een echt wit wijf, bromde Jan, nog kwaad door de herinneringen van den dag.

Toen hij van 't veld op de dorpsbaan sprong die langs Esschenhorst leidde, ontmoette hij Koenraad, den tuinbaas, die van 't dorp kwam.

— Goeden avond, groette Koenraad, niet uit vriendelijkheid, maar om te weten, wie daar naderde.

— Goeden avond, antwoordde Jan.

— O, Wissink, zijt gij het? Waar nu nog naar toe?

— Dat gaat uniet aan!

— 't Is of gij een duivel in 't lijf hebt?

Maar Jan liep voort.

— Die valsche gluiper! mompelde hij.

Jan verrichtte zijn boodschap en spoedde zich terug naar huis. Moeder drong nu bij hem aan, dat hij wat zou gaan liggen. Jan was moe van 't kappen en kroop in een bedstede. Hij sluimerde spoedig in. En hij sliep nog toen de anderen zich om negen uur ter ruste begaven.

De buurman zou wel kloppen, vóór hij vertrok.

Om half twaalf werd er op de deur gebonsd. Jan hoorde het niet, maar vader wel, want de boer was ziekelijk en sliep onrustig. Hij riep Jan, die verdwaasd wakker schoot.

Was het nu al ochtend? O ja, hij moest met buurman mee. En vlug sprong Jan uit bed. Hij kleedde zich in 't donker aan. Weldra was hij klaar. Moeder was ook wakker en maande haar jongen tot voorzichtigheid aan.

Bij buurman waren de vrouw en een dochter nog op. De kisten met peperkoeken stonden geladen op den huifwagen.

Maar Jan en Bultink gebruikten eerst nog een flink maal. 't Was zeven uur rijden naar Boort. Treinen of trammen had men in dien tijd in den Achterhoek nog niet. En de meeste wegen lieten veel te wenschen over.

't Paard werd ingespannen en Bultink en Jan, flink ingeduffeld, stegen op. Moeder en dochter wenschten hun een goede reis. Aan den wagen hing een lantaarn. Bultink had naast zich een geweer staan. Er zwierven wel eens ongunstige kerels rond. Jan kreeg een fermem stok.

— God geleide u, zei vrouw Bultink. Goede reis en behouden weerkomst.

Ook de dochter riep een groet. En de reis begon. Eerst was de baan bestraat en kon 't paard het op een draf zetten. Maar dan moest Bultink binnenwegen nemen, soms alleen bestaande uit karrensporen over de heide. De maan was opgekomen en spreidde haar zilveren glans over de streek. Hoe vredig stil was het overal!

— Een mooie nacht, zei Bultink. Maar Jan, gij kunt achterin ook wel slapen op de matras.

— O, ik voel nog geen lust. Ik heb een flinken dut gedaan.

De weg leidde nu door een bosch. 't Maanlicht glinsterde tusschen de dennen, die een witten kap droegen. 't Was een feeërig uitzicht.

Maar plots trok Jan Bultink aan den arm.

— Wat is er? vroeg deze.

— Een man... daar in 't bosch...

— Waar, waar... O ja, ik zie hem ook...

En Bultink gaf Jan de leidsels over en nam zijn geweer.

— Goeden avond! riep de man.
— Avond... 't is al een eind in den nacht, antwoordde de bakker.

— Hebt gij niet wat te eten voor mij?

— Waarom ligt gij thuis niet te bed?

— Gij ligt er toch ook niet in...

— Ik ben op reis.

— Ik ook!

— Zeker een smokkelaar, dacht Bultink.

Hij had brood en worst mee en gaf er den zwerver wat van.

— Hier, zei hij. Honger lijden is niet noodig.

— Dank u...

— Beter zich niet verder met zulke kerels te moeien, dacht Bultink.

Hij had rond gekeken, want dat bedelen was soms een voorwendsel om andere deugnieten toe te laten naderbij te komen. Maar deze man scheen alleen te zijn. Hij begon dadelijk te eten en keerde in 't bosch terug.

De wagen reed voort.

— Herkendet gij dien vent niet? vroeg Jan.

— Neen! Gij wel?

— 't Is Toon, de strooper...

— Nu gij 't zegt, ja... Ik zag hem niet dikwijls.

— O, hij is het! Ik heb hem vanmorgen nog gezien... Maar toen was hij gevangen.

En Jan vertelde wat er in het bosch van mevrouw Hakker was gebeurd.

— O, ze zullen hem weer los gelaten hebben, zei Bultink. Mevrouw Hakker meent, dat ze alles mag gebieden, wat ze wil, maar de burgemeester is aan de wet gebonden. En als er tegen Toon niets te bewijzen is, kunnen ze hem niet vast zetten. Toon heeft geen vaste woning. Hij is zeker weer aan 't stroopen. 't Is 't best, dat ge u maar gehouden hebt, of ge hem niet kent. Met zulke lieden is het 't veiligst zoo weinig mogelijk uitstaans te hebben.

De wagen sjokte maar door. Bultink en Jan spraken nog wat voort over mevrouw Hakker. Toen begon Jan over den brief dien Gerrit Lams van zijn broer uit Amerika gekregen had.

't Jaar te voren was de predikant van Raalte met lieden der streek naar ginder vertrokken, om er een kolonie te vestigen.

— 't Zal er toch eerst een harde dobber zijn voor al die menschen, meende Bultink. Maar ik geloof ook, dat wie werken wil, er een goed bestaan kan vinden. Zij zijn nu op hun bestemming na overwinterd te hebben in Detroit, waar de meesten werk vonden en wat konden verdienen. Ik heb laatst op de hoeve van Geesink een brief hooren voorlezen.

— O, ik zou er ook wel heen willen, maar ik

kan er niet aan denken, nu vader zoo ziekelijk is, sprak Jan.

— 't Is ook een heel besluit. Velen die vertrokken zijn, zullen hier op aarde nooit meer hun ouders terug zien. En dat maakt de scheiding wreed.

Bultink die den heelen dag gewerkt had, zat te geeuwen.

— Maar ga een beetje liggen, zei Jan.

— Ik ben dat nachtelijk reizen gewoon. En toch zou ik wel eens een uiltje willen vangen. Wel, wij zijn weer op een straatweg en ge hoeft dien maar te volgen. Gij kunt niet missen. Als er wat is, roep me! sprak Bultink.

Jan nam de leidsels over en Bultink strekte zich achter in den wagen op de matras uit. Jan hoorde hem spoedig snorken.

't Was een eenzame baan, maar Jan had geen enkel avontuur. Bultink sliep een paar uurtjes.

— Nu ben ik uitgerust, zei hij. Ik kan er weer tegen. 't Is koud, jongen... Waar zijn we?

— Ik weet het niet. Ik ben hier nooit geweest.

Bultink kende de streek... En toen er een hut opdook, zei hij:

— Nog een uurtje en dan zijn wij te Boort.

En dat bleek ook zoo. Na een uur reed de wagen het stadje binnen. 't Lag nog in de rust,

maar bij de markt was er toch beweging. In herbergen en sommige huizen blonk licht en allerlei voertuigen kwamen aan.

Bultink bleef vóór een woning staan. Hier spande hij uit. En hij en Jan moesten binnen komen en zetten zich heerlijk bij de gloeiende kachel. Ze kregen warme koffie en aten hun meegebracht brood met worst.

Ze hadden nog even den tijd. Maar toen sloeg Bultink zijn kraam op. Jan hielp. 't Was nu druk op de markt. Jan en zijn buurman haalden de koeken uit de kisten, kleine en groote en stalden ze ten toon. Het volk stroomde van alle zijden naar het plein toe. En Bultink had ook veel te doen. Ieder scheen een peperkoek naar huis te willen meenemen. Jan hielp flink mee om de koeken in te pakken.

Zoo verliep de tijd. Met den middag werd het stiller. De bezoekers zochten een warm plaatsje om te eten.

— Buurman, kijk, dien vent ginder, dat is Toon, de strooper, zei Jan plots.

— Waarlijk... Ho, de kerel kwam ook naar de markt. 't Is maar 't best ons te houden of we hem niet kennen.

— Maar wat ik vreemd vind... hij heeft de oude soldatenjas van mevrouw Hakker aan...

— Gij droomt zeker...

— Neen, neen... ik ken die jas te goed...

— Er zijn meer van die jassen.

Er kwamen weer een paar klanten en 't gesprek eindigde. Toon verdween in een herberg.

In het kraam stond een vuurpot en Bultink en Jan hurkten er zich bij om nu ook wat te eten.

— Nog een paar uur en we kunnen terug, zei Bultink. De kisten zullen leeg zijn. Zoo hoort het...

— Er is veel volk...

— Ja...

Rond een uur werd het weer drukker. Daar kwam ook een veldwachter naar het kraam. Hij keek den knaap aan en vroeg:

— Zijt gij Jan Wissink?

En op het bevestigend antwoord, zei de politiemann dat Jan eens met hem moest mee gaan. Hij beweerde dat hij niet kon zeggen waarom. En Jan en Bultink waren even verbaasd.

Jan werd beschaamd, toen de menschen hem aankeken en hij hen hoorde vragen, of die jongen gestolen had.

Op het gemeentehuis keek Jan nog meer verwonderd, want daar zaten de burgemeester en de veldwachter van zijn dorp. Ze waren met een rijtuig gekomen.

— Jan, zei de burgemeester, gij zijt gisteravond om een uur of zes nog langs het huis van

mevrouw Hakker gegaan. Koenraad, de tuinbaas heeft u gezien. Gij kwaamt over het veld en ge wildet aan Koenraad niet zeggen, wat ge daar deedt.

Jan vertelde hoe hij voor vader naar het dorp was geweest.

— En waarom mocht Koenraad dat niet weten? hernam de burgemeester.

— Het ging hem niet aan. Ik was kwaad op hem.

En Jan sprak over het gebeurde in 't bosch.

— Gij waart ook nijdig op mevrouw Hakker. Hebt gij haar gisteravond niet ontmoet? vroeg de burgemeester.

— Neen... ik heb ze niet gezien.

— Zeg liever de waarheid! De tuinman zag u zeer opgewonden. Mevrouw Hakker werd kort daarna bij haar huis gevonden, bezwijmd en gewond. Zij werd aangevallen.

— En durft zij te zeggen dat ik het gedaan heb? kreet Jan heftig.

— Zij kan nog niet spreken, maar de tuinman vond uw houding zoo zonderling. Mevrouw Hakker had u 's morgens gedreigd u te straffen. En gij moest vanochtend komen werken maar ge wildet niet...

— Maar daarom zou ik haar niet aanvallen...

O, burgemeester... ik weet wie de dader is! riep Jan uit.

Hij vertelde van de nachtelijke ontmoeting met Toon, die nu hier te Boort rondliep in de soldatenjas van mevrouw Hakker.

— Toon, zei de veldwachter. Dien heb ik gisteren naar Reesem gebracht bij 't gerecht. Zou hij daar dan uit het hok gevluht zijn?

— Wat ik u zeg is waar. Vraag het aan buurman! hernam Jan.

De veldwachter van Boort trok met den burgemeester van Jans dorp heen. En 't duurde niet lang, of ze leidden Toon binnen. De strooper was te Reesem vrij gelaten, beweerde hij, omdat de rechter de bewijzen onvoldoende vond.

Eerst wilde hij aflieden mevrouw Hakker iets misdaan te hebben, maar de jas verraadde hem. En hij bekende... Hij was woedend op mevrouw Hakker en wilde haar rekenschap gaan vragen over de aanklacht. Eigenlijk wilde hij de dame bedreigen en geld afpersen.

In den avond kwam hij op 't dorp terug. Hij ontmoette haar, toen ze van een hoeve kwam en vroeg geld. Ze weigerde iets te geven. Toen had Toon haar geslagen en beroofd van geld en van de jas.

Jan mocht nu natuurlijk vrij heengaan. Hij en

Bultink waren woedend op Koenraad, den tuinbaas, om diens lichtvaardige beschuldiging.

— En wat zullen ze thuis denken, zei de knaap. De burgemeester is bij vader en moeder geweest. Daar hoorde hij, dat ik naar Boort was. Hij dacht zeker dat ik dan de vlucht zou nemen. Daarom reisde hij mij na.

Jan verlangde nu om terug te keeren. Maar 't was nacht toen de wagen aan de hoeve kwam.

Vader en moeder waren toch al ingelicht door den burgemeester, die eer op het dorp was dan Bultink. Ze zaten nog op. En Jan vertelde alles.

Vader was ook boos op Koenraad, al zei hij, dat Jan het van die ruzie met mevrouw Hakker niet had mogen verzwijgen.

III.

Mevrouw Hakker genas. Ze scheen er spijt van te hebben dat Jan de dader niet was. En ze zocht nog steeds last met de Wissinks.

't Was nu voorjaar geworden. Mevrouw Hakker kwam van het naburig dorp. Ze ontmoette koopman Ulfers met zijn kar.

— Stop, zei ze. Ik rijd mee...

Mevrouw was te gierig om een eigen gerij te houden. De boeren moesten gewoonlijk voor haar rijden.

— Meerijden... Dat kan niet, zei Ulfers lachend.

— Ik wil...

— Mijn ezel weigert u te vervoeren... Hij wil alleen vriendelijke menschen trekken.

Mevrouw keek verontwaardigd.

— En gij durft dat zeggen! schreeuwde ze.

— Het is de waarheid... Vraag het maar aan mijn ezel.

— Kerel, ik zal u vinden! dreigde de dame.

— O, ik loop in geen zak.

Ulfers vervolgde zijn weg.

— Denkt die feeks dat ieder naar haar pijpen danst? bromde hij. Gelukkig woon ik niet in haar huis. Ik heb het al zwaar genoeg, om den kost te verdienen, zonder dat die gierige furie 't me nog lastig maakt.

Ulfers vertelde 't gebeurde thuis. Zijn vrouw schudde 't hoofd. Maar de dochter Geesje lachte. Zij was het, die met Gerrit Lams verloofd was. Gerrit, die naar Amerika zou gaan als Geesje mee mocht. Maar vader wilde er nog niet van hooren.

De geschiedenis van den ezel, die weigerde mevrouw Hakker te vervoeren, deed de ronde. En Koenraad, de tuinman, vertelde aan zijn meesteres, hoe Ulfers haar nog bespote.

— Wacht maar, zei de dame venijnig.

Een paar weken later, werd het dorp opgeschrikt door ontstellend nieuws. Mevrouw Hakker had van baron van Wielensteen Ulfers huis en land gekocht. Ze was nu de baas en Ulfers moest verhuizen. Zoo nam ze wraak.

— Nu mag de brutale kerel aan zijn ezel vragen waar hij moet gaan wonen, spotte de dame tot Koenraad.

Ulfers was woedend.

— Die eigenaars hier spannen samen, om de menschen onder hun plak te houden, zei hij. Weet ge wat... 't is hier wroeten voor niemendal. Gerrit Lams heeft gelijk. En ik trek ook naar Amerika... 't Nieuws van ginder is goed.

Dat besluit werd druk besproken. En op een avond was men er ook over bezig bij de Wissinks.

— Jan, zei vader, als ge mee wilt naar Amerika, zullen moeder en ik het u niet verbieden. Hier blijft het voor u ook niet goed gaan... Mevrouw Hakker kan u niet verdragen. En ze maakt het ons ook moeilijk. Ik ben nu weer gezond en zal met Hanna den boel wel redden. En als God u ginder zegent en ge vindt er een bestaan, willen wij ook over komen.

Jan sprong op van vreugde.

— O, ik wil gaarne gaan, sprak hij. En ik voel

lust om er hard te werken en u dan te laten komen, dat ge van dien dwang hier verlost zijt.

— Er zijn in Amerika velen van ons volk, hernam Wissink. 't Is het land der vrijheid.

Een paar maanden later vertrok de groep, want nog meerderen sloten zich bij Ulfers, zijn gezin en Gerrit aan.

Er werd bij 't afscheid in het huis der Wissinks geweend en gebeden. Jan vertrok met den zegen zijner ouders. 't Viel hem zwaar, vader en moeder en Hanna achter te laten, maar hij hoopte op een spoedig weerzien.

Mevrouw Hakker spotte met de avonturiers, zooals ze de landverhuizers noemde.

Och, ze was zelve niet gelukkig.

Hardheid en gierigheid bederven 't leven van een mensch.

Na twee jaar konden vader, moeder en Hanna ook vertrekken. Jan bezat al een blokhuis met land.

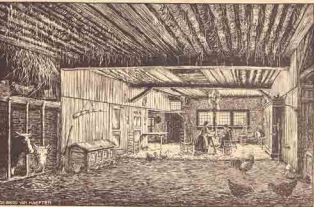
Gelderlanders, Overijselnaars, Friezen en Zeeuwen hadden in Michigan een kolonie gesticht, die Holland heette. En daar vestigden zich ook de Wissinks. Gerrit was met Geesje gehuwd. Men boerde er moedig en flink.

E I N D E.

STAND DER HAFTEN

„Lasse Hoes“ op den Biekerboit, bij Ootmarsum.

"Lösserhoes" op den Bielerbelt bij Ootmarsum